

ВИДИ ГАРАНТІЙ ПРАВ І СВОБОД ОСОБИ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ

Дерев'янюк М.І.,
аспірант кафедри правосуддя

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті досліджуються види гарантій прав та свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Автор аналізує неюридичні та юридичні гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, однак акцентується увага саме на юридичних гарантіях, їх видах.

Ключові слова: гарантії прав і свобод особи, запобіжний захід, тримання під вартою, неюридичні гарантії, юридичні гарантії

Дерев'янюк М.И. / ВИДЫ ГАРАНТИЙ ПРАВ И СВОБОД ЛИЧНОСТИ ПРИ ПРИМЕНЕНИИ МЕРЫ ПРЕСЕЧЕНИЯ В ВИДЕ ЗАКЛЮЧЕНИЯ ПОД СТРАЖУ / Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина

В статье исследуются виды гарантий прав и свобод личности при применении меры пресечения в виде заключения под стражу. Автор анализирует неюридические и юридические гарантии прав и свобод личности при применении меры пресечения в виде заключения под стражу, однако отдельно акцентируется внимание именно на юридических гарантиях, их видах.

Ключевые слова: гарантии прав и свобод личности, мера пресечения, заключение под стражу, неюридические гарантии, юридические гарантии.

Derevianko M. I. / FORMS OF PERSONAL RIGHTS AND FREEDOMS GUARANTEES WHILE PUTTING UNDER RESTRAINT AS DETENTION IN CUSTODY / Taras Shevchenko Kyiv National University, Ukraine.

The article is devoted to the analysis of forms of personal rights and freedoms guarantees while putting under restraint as detention in custody. On the highest level of scientific knowledge extralegal and legal guarantees are researched.

High emphasis attention is placed on legal forms of personal rights and freedoms guarantees while putting under restraint as detention in custody.

The author developed different classifications of legal personal rights and freedoms guarantees while putting under restraint as detention in custody depending on such criteria of forms division as: prevalence; vigor of normative legal act guarantees is embodied the subjects who implement guarantees depending on the criminal proceeding stage while putting under restraint as detention in custody; according to the formal procedure of putting under restraint as detention in custody; depending on legal status of the person as regards putting under restraint. Legal personal rights and freedoms guarantees while putting under restraint as detention in custody that are affiliated to Ukrainian Code of Criminal Procedure, are classified separately.

Summing up all stated above the author has formulated the conclusions about the forms of personal rights and freedoms guarantees while putting under restraint as detention in custody are derive from criminal procedural personal rights and freedoms guarantees and have its own peculiarities connected with singularity of such preventive measure in the criminal proceeding as detention in custody.

Key words: personal rights and freedoms guarantees, preventive measure, detention in custody, forms of guarantees, legal guarantees.

Кримінальні процесуальні гарантії прав та свобод особи є необхідним елементом механізму їх охорони та захисту. Свого особливого значення вони набувають під час застосування запобіжних заходів у межах кримінального провадження, оскільки ці заходи пов'язані з обмеженням прав і свобод особи, а відповідно, мають бути підкріплені гарантіями їх правильного застосування. Винятковим запобіжним заходом є тримання під вартою, тому окрема увага до реалізації гарантій прав і свобод особи під час застосування цього запобіжного заходу є необхідною. Окрім того, значний обсяг згаданих гарантій дає підстави для їх наукової класифікації, що, власне, і зумовлює необхідність їх дослідження.

Дослідженням видів гарантій прав і свобод особи в межах кримінального провадження, в тому числі й під час застосування запобіжних заходів, займалися такі науковці-процесуалісти: С.О. Бандурка, Л.П. Барташук, Т.О. Борець, В.В. Введенська, О.П. Кучинська, М.Я. Никоненко, В.Т. Нор, М.А. Погорецький, В.О. Попелюшко, Ю.В. Скрипіна, В.М. Тертишник, А.К. Чернова, Д.В. Шилова, О.Г. Яновська та інші.

Основним завданням цієї статті є розробка класифікації гарантій прав та свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за різними критеріями та, відповідно, встановлення їх видів.

Реалізація гарантій прав та свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є комплексним явищем. По-перше, вона полягає в одночасному здійсненні різних форм реалізації її суб'єктами, а по-друге, реалізація гарантій відбувається в

їх системі. Реалізація гарантій прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою в жодному разі не може бути пов'язана з реалізацією лише однієї з них. Це пов'язано з тим, що процедура взяття під варту – складний процес, пов'язаний з істотним обмеженням прав і свобод особи, чітко встановленим порядком, підставами та строками, що в будь-якому випадку передбачає забезпечення комплексу засобів як превентивного, так і ретроспективного характеру, спрямованих на дотримання прав та свобод підозрюваного, обвинуваченого. Відповідно, варто вести мову про застосування системи гарантій додержання прав і свобод особи при застосуванні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

На думку Т.Г. Фоміної, систему кримінально-процесуальних гарантій можна визначити як сукупність встановлених законом засобів, що взаємодіють між собою при виконанні завдань кримінального судочинства, забезпечують правильне здійснення правосуддя в кримінальних справах та реалізацію прав і виконання обов'язків усіма учасниками кримінального процесу [1].

Таке визначення розкриває досліджувану нами систему видів, елементи та компоненти якої дозволяють виокремити групи гарантій, що, у свою чергу, дозволить провести класифікацію, оскільки гарантії прав та свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є кримінальними процесуальними.

На найвищому рівні абстрагування гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою варто поділити на неюридичні та юридичні.

Неюрідичні гарантії у свою чергу поділяються на економічні (зокрема, щодо умов утримання в різних СІЗО на території України, залежно від менеджменту адміністрації установи); політичні (права та свободи особи є направляючим елементом правової держави, громадянського суспільства, а шляхи їх обмеження, зокрема свободи пересування, є «лакмусовим папірцем» утопічності або реальності існування правової держави та громадянського суспільства); ідеологічні (права людини є природними і пріоритетними над процесуальним примусом); соціальні (тримання під вартою є процесуальним примусом, а не показником деградації особи в суспільстві); культурні (повага до права на свободу та особисту недоторканність як до традиційної цінності, природи особи); організаційні (взаємини, повага під час обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою).

Юридичні гарантії у свою чергу можна класифікувати за різними критеріями.

Так, за поширеністю юридичні гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою слід поділити на:

а) національні, передбачені кримінальним процесуальним законодавством;

б) наднаціональні (міжнародні, а також ті, що пов'язані з існуванням континентальних систем захисту прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою).

За рівнем юридичної сили нормативно-правових актів, в яких гарантії закріплені:

1. Гарантії, що містяться в міжнародних договорах (міжнародні стандарти прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою).

2. Конституційні гарантії.

3. Гарантії, що передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України), Кримінальним кодексом України, Кримінальним-виконавчим кодексом України.

4. Гарантії, що передбачені Законами України, зокрема: Законом України «Про попереднє ув'язнення», Законом України «Про Службу безпеки України», Законом України «Про прокуратуру», Законом України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» та ін.

5. Гарантії, що передбачені підзаконними нормативно-правовими актами. До таких нормативно-правових актів варто віднести постанову Кабінету Міністрів України від 08.10.2014 № 527 «Про затвердження норм забезпечення осіб, взятих під варту, постільними речами, одягом і взуттям»; наказ Міністерства юстиції України від 18.03.2013 № 460/5 «Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України»; наказ Міністерства оборони України від 26.09.2013 № 656 «Про затвердження Інструкції про порядок і умови утримання засуджених, узятих під варту та затриманих військовослужбовців» тощо.

За суб'єктами, що реалізують досліджувані гарантії, їх можна поділити на такі види:

1. Гарантії підозрюваного, обвинуваченого.

2. Адвокатські гарантії, гарантії захисника.

3. Слідчі гарантії.

4. Гарантії потерпілого, гарантії представника.

5. Прокурорські гарантії.

6. Судові гарантії.

Залежно від стадії кримінального провадження, під час якої застосовується запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, можна виділити такі гарантії:

1. Гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на досудовому слідстві;

2. Гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою під час судового провадження;

3. Гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою під час перегляду судових рішень.

Відповідно до встановленої процедури застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою гарантії можна поділити на:

1. Гарантії прав і свобод особи, що реалізуються під час встановлення підстав щодо застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

2. Гарантії прав і свобод особи щодо строків (їх продовження) застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

3. Гарантії прав і свобод особи щодо порядку застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

4. Гарантії прав і свобод особи під час перебування під вартою.

5. Гарантії прав і свобод особи під час звільнення з-під варти.

6. Гарантії прав і свобод особи, що стосуються компенсації за незаконне тримання під вартою.

Залежно від правового статусу особи, щодо якої застосовується тримання під вартою, вважаємо, можна класифікувати гарантії на:

а) гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, що користується загальним правовим статусом;

б) гарантії прав і свобод під час застосування тримання під вартою щодо окремих категорій осіб та неповнолітніх.

Якщо розглядати систему гарантії в цілому та не класифікувати за певним критерієм, то гарантіями прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою можна вважати:

1. Розвинену та дієву систему вітчизняного кримінального процесуального законодавства, в якій відсутні прогалини та колізії щодо застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та яка заснована на міжнародних стандартах поваги до прав і свобод особи;

2. Високий рівень юридичної правосвідомості як суб'єктів застосування запобіжного заходу, так і громадян в цілому;

3. Розвинута кримінальна процесуальна форма;

4. Ефективне та негайне застосування систем захисту прав і свобод особи у випадку порушень як підстав, так і порядку застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою;

5. Розвинені форми державного та громадського контролю за застосуванням запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його незастосуванням (за наявності підстав до застосування);

6. Наявність юридичної відповідальності за порушення підстав, строків та порядку застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою;

7. Правова активність особи, щодо якої застосовують запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

Ця сукупність гарантії працюватиме лише в системі, яка є змістом їх реалізації.

Окремо хотілося би класифікувати гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, реалізація яких передбачена нормами Кримінального процесуального кодексу України.

Так, аналізуючи зміст КПК України, доходимо висновку, що в ньому містяться такі гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою:

1. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою не допускається використання будь-якого іншого законодавства, окрім як того, яке передбачене ч. 2 ст. 2 КПК України як кримінальне процесуальне законодавство України. У цьому контексті передбачається його неухильне додержання судом, слідчим суддею, прокурором, керівником органу досудового розслідування,

слідчим, іншими службовими особами органів державної влади.

2. Застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою здійснюється разом з охороною прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження та з метою такої.

3. Застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має бути здійснено неупереджено та обгрунтовано.

4. Застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має бути застосовано належно.

5. Застосування запобіжного заходу вигляді тримання під вартою можливе лише за умови розуміння та застосування в межах кримінального провадження того, що людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

6. Прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, які в подальшому стають підставами до застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, мають надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

7. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознаками.

8. Певні категорії осіб (неповнолітні, окремі категорії осіб) користуються додатковими гарантіями під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

9. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має бути забезпечена повага до людської гідності, прав і свобод кожної особи.

10. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою забороняється піддавати особу катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поведженню чи покаранню, вдаватися до погроз застосування такого поведження, утримувати особу в принизливих умовах, примушувати до дій, що принижують її гідність.

11. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою кожен має право захищати всіма засобами, що не заборонені законом, свою людську гідність, права, свободи та інтереси, порушені під час такого застосування.

12. Під час кримінального провадження ніхто не може триматися під вартою, бути затриманим або обмеженим у здійсненні права на вільне пересування в інший спосіб через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення інакше, як на підставах та в порядку, передбачених КПК України (ч. 1 ст. 12 КПК України) [2].

13. Кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення або інакше позбавлено свободи, повинен бути в найкоротший строк доставлений до слідчого судді для вирішення питання про законність та обгрунтованість його затримання, іншого позбавлення свободи та подальшого тримання. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого судового рішення про тримання під вартою (ч. 2 ст. 12 КПК України) [2].

14. Про взяття особи під варту, а також про її місце перебування має бути негайно повідомлено її близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи в порядку, передбаченому КПК України (зі змісту ч. 3 ст. 12 КПК України) [2].

15. Кожен, хто понад строк, передбачений КПК України, тримається під вартою, має бути негайно звільнений (зі змісту ч. 4 ст. 12 КПК України) [2].

16. Взяття особи під варту під час кримінального провадження, здійснене за відсутності підстав або з порушенням порядку, передбаченого КПК України, тягне за собою відповідальність, установлену законом (зі змісту ч. 5 ст. 12 КПК України) [2].

17. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, за виключенням встановлених законодавством обмежень, має бути гарантовано таємницю спілкування.

18. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, за виключенням встановлених законодавством обмежень, має бути гарантовано невтручання у приватне життя.

19. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, за виключенням встановлених законодавством обмежень, має бути гарантовано недоторканість права власності особи.

20. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою забезпечення доведеності підстави застосування тримання під вартою та його мети покладено на сторону обвинувачення. А всі сумніви у доведеності підстави та мети мають тлумачитись на користь особи, щодо якої застосовують запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

21. Гарантією при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є те, що слідчий суддя, суд зобов'язані на підставі наданих сторонами матеріалів оцінювати в сукупності всі обставини, в тому числі стан здоров'я особи, її вік, репутацію тощо.

22. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою жодна особа не може бути примушена визнати свою винуватість у вчиненні кримінального правопорушення або примушена давати пояснення, показання, які можуть стати в подальшому підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні нею кримінального правопорушення, а також у будь-який момент може відмовитися відповідати на запитання, а також бути негайно повідомлено про ці права.

23. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має бути гарантовано право на захист.

24. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має бути гарантовано особі доступ до правосуддя та до інших засобів правового захисту.

25. Під час обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має бути забезпечена змагальність сторін та гарантована свобода в поданні стороною захисту своїх доказів і доведення перед судом їх переконливості.

26. Кожному гарантується право на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності суду, слідчого судді, прокурора, слідчого щодо застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою в порядку, передбаченому КПК України. Гарантується право на перегляд вироку, ухвали суду, що стосується прав, свобод чи інтересів особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, судом вищого рівня в порядку, передбаченому КПК України, незалежно від того, чи брала така особа участь у судовому розгляді.

27. Під час обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має бути забезпечена гласність та відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами.

28. Обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має бути проведено в розумний строк.

29. Кримінальне провадження щодо особи, яка тримається під вартою, неповнолітньої особи має бути здійснено невідкладно і розглянуто в суді першочергово (ч. 4 ст. 28 КПК України) [2].

30. Під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має бути забезпечено здійснення процесуальних дій державною мовою, а особи, котрі не

володіють чи недостатньо володіють державною мовою, мають бути забезпечені послугами перекладача.

31. Гарантією прав і свобод особи, їх правильної реалізації під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є встановлена форма для клопотання слідчого прокурора про застосування тримання під вартою, порядок його розгляду.

32. Гарантією прав і свобод особи, їх правильної реалізації під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є встановлена форма та порядок затримання з метою приводу для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

33. Строк дії ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є гарантією прав та свобод особи в контексті його чіткого визначення, а його закінчення, у свою чергу, є підставою негайного припинення дії запобіжного заходу.

34. Гарантією прав та свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є загальний обов'язок судді щодо захисту прав людини, що передбачений ст. 206 КПК України.

Згрупувавши окреслене вище, доходимо висновку, що класифікувати гарантії прав та свобод особи, що передбачені КПК України, щодо застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою можна шляхом встановлення того, що ними є:

1. Кримінальне процесуальне законодавство України.
2. Завдання кримінального провадження.
3. Засади кримінального провадження.
4. Встановлений *onus probandi* мети та підстав для застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.
5. Право на правову допомогу.
6. Кримінальна процесуальна форма.
7. Строки дії ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.
8. Юридична відповідальність посадових осіб, котрі здійснюють кримінальне провадження, за відсутність підстав або за порушення порядку, прав і свобод особи під час взяття особи під варту та її тримання.
9. Процесуальна відповідальність у вигляді скасування процесуальних рішень (в т.ч. система органів для оскарження).

У підсумку зазначимо, що види гарантій прав та свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є конкретними по відношенню до кримінальних процесуальних гарантій прав та свобод особи. Однак їх значна кількість та різноманіття пов'язані з винятковістю та складністю застосування запобіжного заходу. Так, лише у КПК України можна знайти не менше 34 гарантій, дотримання вимог яких обов'язкове під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Залишається сподіватись, що зміст та мета кожної з них будуть реалізовуватись беззастережно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фоміна Т.Г. Дискусійні питання щодо визначення системи кримінально-процесуальних гарантій // Право і безпека. – 2010. – № 5. – С. 185–188. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://pb.univd.edu.ua/?controller=service&action=download&download=10644> Назва з екрану.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page6>. – Назва з екрану.

УДК 343.297

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОТЕРПІЛОГО ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ, НІМЕЧЧИНИ Й ПОЛЬЩІ

Діденко Є.В.,
к.ю.н., старший викладач кафедри права та безпеки підприємництва
Академія рекреаційних технологій і права

У статті розглянуто особливості правового статусу потерпілого за кримінальним процесуальним законодавством України, Німеччини та Польщі. Проаналізовано тенденції міжнародної інтеграції та розвитку зазначених країн.

Ключові слова: потерпілий, кримінальна справа, кримінальний процес, фізична та юридична особа, законні інтереси, правова допомога.

Діденко Е.В. / СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО СТАТУСА ПОТЕРПЕВШЕГО ПО УГОЛОВНОМУ ПРОЦЕССУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ, ГЕРМАНИИ И ПОЛЬШИ / Академия рекреационных технологий и права, Украина

В статье рассматриваются особенности правового статуса потерпевшего за уголовным процессуальным законодательством Украины, Германии и Польши. Проанализированы тенденции международной интеграции и развития указанных стран.

Ключевые слова: потерпевший, уголовное дело, уголовный процесс, физическое и юридическое лицо, законные интересы, правовая помощь.

Didenko E.V. / THE COMPARATIVE CHARACTERISTIC OF LEGAL STATUS OF THE VICTIM FOR THE CRIMINAL PROCEDURE LEGISLATION OF UKRAINE, GERMANY AND POLAND / Academy of recreational technologies and law, Ukraine

In article features of legal status of the victim by criminal procedural legislations of Ukraine, Germany and Poland are considered. Analyzed tendencies of the international integration and development of the specified countries.

In the Criminal procedural code of Ukraine it is specified that the victim – natural person to whom the criminal offense did moral, physical or property harm, and also the legal entity to whom the criminal offense did property harm can be the victim in criminal proceedings. In Germany the victim is the person to whom the damage as a result of a crime is caused, or other criminal and legal interests, for example, honor, life, health, freedom, property or a personal freedom are compromised in the criminal legislation. The Criminal Procedure Code of Poland defines that the victim is the natural or legal entity which legitimate interests were directly infringe or threatened by a crime.

Distinctions of legal status of the victim in the different countries are shown at procedural activity of corresponding bodies. Features of legal systems and the detailed analysis of features of legal status of the victim cause the difference. Special attention is paid on safety and security of the victim; requirement of indemnification and compensation of losses; requirement to receive answers to questions which disturb the victim; need to express the feelings, to tell that occurred.

Key words: victim, criminal case, criminal procedure, individual or legal entity, legal right, legal help.